

„...szervezetten kell behozni
a gyerekeket”

Látogatás
az Eötvös Károly Megyei Könyvtárban,
Veszprémben

Egy hivatali megbeszélés után, sietősen fogad dolgozószobájában Pálmann Judit igazgató asszony. Bár ránézésre az asszony elnevezés lényéhez egyáltalán nem illik, annak ellenére, hogy két, majdnem felnőtt gyermek édesanyja. Kifejező barna szemei, divatosra vágott haja, fiatalos öltözéke inkább egy energikus, fiatal, független nő benyomását kelti, és a beszélgetés során is csak néha látom meg arcán a gondokat kifejező ráncokat, amelyek azonban csak komolyabbá és még elszántabbá teszik egész személyiségét. Főként akkor látszik rajta ez a komolyság, amikor – a beszélgetés során többször visszatérően – megbízott igazgatói működése elejéről beszél. Még friss és részben feldolgozatlan ez az élmény benne és a kollégáiban is. Még láthatatlanul ott jár közöttük a bizonytalanság, a kiszolgáltatottság érzése ezekben a napokban is, holott már egy éve történt az, amire nem szívesen emlékezik.

– Létszámleépítéssel vettem át a könyvtár vezetését. – Nos, ezzel kezdi a fiatal könyvtárigazgató a beszélgetést, noha a történet a személyéből áradó pozitív szemlélettel és optimizmussal szöges ellentétben áll. Úgy gondolom, ő volna az, aki ha tehetné, soha életében nem nyúlna ehhez a kényszerű és emberi sorsokat erősen megrontó megoldáshoz. Mindezzel együtt ő az, aki, ahogy elvállalta az igazgatói posztot, elsőként kellett, hogy szembesüljön annak legárnyékosabb oldalával. – Mikor átvettem Praznovszky Mihálytól a könyvtár vezetését, már elkezdődtek az elbocsátások. Rám még három kolléga menesztése hárult. Nem volt igazgatóhelyettes sem. Nagyon nehéz időszak volt. Nem könnyű dolog elbocsátással kezdeni az igazgatói tevékenységet, és azt hiszem, hogy ugyanilyen nehéz elbocsátásokkal befejezni is. Most 52-en vagyunk, és végre ma neveztem ki az igazgatóhelyettest, Schreiber Mártát, öt évre. Tulajdonképpen már az elmúlt évben is együtt dolgoztunk, de most, a közgyűlés egyetértésével kineveztem 2013. szeptember 30-áig igazgatóhelyettségé.

Azt hiszem, 2007 minden megyei könyvtárban a megszorítások éve volt. Nálunk a személyi juttatásokban és a dologi kiadásokban is súlyos megszorítások voltak. És csak egy részüket tudtuk nyugdíjba küldeni azoknak az embereknek, akiket elbocsátottunk. Még most is érezzük az évtizedes szakmai tapasztalattal, rutinnal rendelkező jó kollégák hiányát. Szerencsére van olyan is, aki nem megbántódva ment el, ő továbbiakban is támogat minket, jó kapcsolatban vagyunk.

– *Az elbocsátások milyen változásokat vontak maguk után?*
– Át kellett néznünk a munkaköröket, és voltak ezeket érintő átszervezések, de a szervezeti struktúrához nem nyúltunk. Különösen figyelni kell teljesen új munkakörbe való áthelyezésnél, vagy olyan esetben, ha teljesen új, az eddigtől merőben eltérő típusú feladatot kap a kolléga. Megeshet, hogy „kivirágzik” az illető és teljesen új tulajdonságai kerülnek felszínre, de előfordulhat az ellenkezője is. Frissítést is jelentenek ezek a változások, de óvatosan kell vele bánni. Két új kolléga jött az elmúlt időszakban – részben egy kolléga munkahelyváltása és az igazgatóhelyettes kinevezése okán –, akik tényleg új nézőpontokat, látásmódot hoztak az intézménybe.

– *Nagyon szoros munkarendet kíván ez a létszám?*
– Az olvasó nem láthatja, hogy a háttérben milyen nehézségek vannak. A szombati munkavégzés okán kiadott szabadnapok miatt hétfőn később nyitunk. Sok hárul az olvasószolgálatra. Én 17 évig ott dolgoztam, úgyhogy a szívem csücske ez a terület. Feszültség és félelem – ez a két dolog jellemezte a 2007-es évet és még – bár csökkenő mértékben – ezt az évet is. És az olvasónak ezt sem volt szabad éreznie. A gyesen lévő kollégák megkerestek, hogy szeretnének visszajönni – nyilván a biztonság miatt. Nem lehet tudni, hogy mi lesz jövőre, ezzel együtt nem szeretnék belesüppedni ebbe a gondolatba sem. Én az igazgatói pályázatomban és a közgyűlés előtt is megfogalmaztam, hogy nem lehet már kevesebb létszámmal működnünk. Ha kevesebb létszámmal akarják fenntartani az intézményt, akkor nem erről az intézményről beszélünk, mert mindennek megvan a saját kerete, és ennyi fővel tudjuk – épphogy – ellátni egy megyei könyvtár feladatkörét. Akkor az már egy kölcsönkönyvtár lenne, és erre a szintre azért 2008-ban már nem kéne lecsúszni!

Érzékelem, hogy beszélgetésünk során még mindig vissza-visszatér a közeli múlt. Judit arca most tényleg gondterhelt, úgyhogy inkább más témára terelem a szót.

– *Az utóbbi időszaktól milyen programokat emelnél ki?*
– Szeptember 30-ai határidővel adtuk be a TIOP 1.2.3. pályázatunkat „Veszprém megyei közkönyvtárak informatikai infrastruktúra fejlesztése és helyismereti tartalmak oktatási célú hozzáféréseinek biztosítása” címmel. Hat városi könyvtárral alkottunk konzorciumot. Nehéz, de nagyon jó munkát végeztünk, jól tudunk a városi könyvtárak munkatársaival együttműködni. Hogy lesz-e eredménye? Csak reménykedünk...

Az őszi könyvtári hét programjait mi is megrendezzük. Az óvodások már régóta járnak hozzánk, a kisbabák is szüleikkel rendszeres látogatók. Nálunk a kezdetektől kiszolgálták a kisebbeket is. Játékok kölcsönzésére is volt lehetőség, de sajnos, be kellett zárni azt a részleget.

Az általános iskolás korosztálynál tavaly kis visszaesést tapasztaltunk. Később kiderült, hogy az általános iskolákban az iskolai könyvtárosok egy része nyugdíjba vonult vagy elbocsátották, így megszakadt velük, illetve ezekkel az iskolákkal a kapcsolat. Most újra próbáljuk felvenni a kapcsolatot az iskolákkal a magyar és történelem szakos tanárok segítségével. A középiskolásoknál drámaibb dolog tör-

tént. Eltűntek, illetve nagyon kevesen vannak. Van egy kollégánk, aki gimnáziumban volt könyvtáros, és az ő kapcsolatrendszere révén most erre is nagyobb hangsúlyt fektetünk.

Itt is látszik, hogy a személyes kapcsolaton mennyi múlik. Vallom, hogy szervezeten kell behozni a gyerekeket, mert egyébként nem jönnek a könyvtárba. Ha délelőtt behozzuk őket, akkor van esély, hogy bejönnek délután is. Ez pontosan rímél a tini-programra.

A másik, amit fontos elmondanom, hogy idén augusztus 9-én ünnepeltük az épület tízéves fennállását egy hosszabbított, éjfélig tartó nyitva tartással. Több mint kétezer látogató volt abban a néhány órában. Voltak csodálkozó emberek, akik ekkor szembesültek azzal, hogy mennyi mindent kínálunk. Az a tapasztalatom, hogy aki bejön, azzal szót értünk, annak meg tudjuk mutatni, mennyi minden érhető el itt. Aki nem jön be, azzal nehéz a kapcsolatot felvenni, ide csábítani. Sajnos, be kell látni, hogy ez viszont pénzkérdés is. A reklám, a könyvtári marketing sokba kerül. A mi helyzetünkben, amikor épp csak az alapszolgálatra elég a pénz, akkor nem tudok betervezni hirdetésekre több százezer forintot. Nincs rá forrás. Persze a vezetőnek a feladata, hogy úgy alakítsa, hogy jusson mindenre, de nálunk nagyon feszített a költségvetés. A telefonszámlától a fűtésig mindennel spórolni kell.

– *Az épület látszólag modern, jó állapotú.*

– Az épület a műemlék jellegű részből és az új részből áll. Valószínűleg már az átadásnál is voltak problémák, ezek most még jobban érezhetőek. Mivel huszonegy éve itt dolgozom, saját magam tapasztaltam meg mindent. A fűtéssel mindig is nagyon szigorúan kellett bánnunk. Most is tartok ettől a korai hűvöstől! Sajnos, az energiaköltségek tönkreteszik az intézményeket. Az épületben vannak kihasználatlan terek, nagy légtérrel. Az új épületben pedig hatalmas, árnyékolás nélküli üvegfelületek vannak. Ennek az összes hátrányát érezzük – télen hideg, nyáron meleg. Ha nem lettünk volna zárva, akkor nyáron a 33 fokos helyiségekben kizárt dolog lett volna olvasni, dolgozni. Így is védőitelt kell adnunk, attól kezdve, ahogy májusban–júniusban kisüt a nap. De ettől még melegük van az embereknek, és nem komfortos az ittlét. A másik probléma, hogy irreális különbségek vannak a különböző szintek hőmérsékletei között.

Az épület tagoltsága és más szempontok miatt is a portaszolgálat hiányát nagyon érezzük. Zárjuk az irodákat, de nem ez lenne a legjobb megoldás. Mivel kevesen vagyunk, délután 16–18 óra között már csak egy kolléga van a kiszolgáló szinteken. Ez állományvédelmi és egyéb biztonsági szempontból sem jó.

– *Gondolom, a nehézségek tudatában voltál akkor, amikor megpályáztad az igazgatói pozíciót. Mi az, ami igazán motivált?*

– Az első időszakban az szmsz szerint helyettesítő igazgató voltam. Mint mondtam, nem volt igazgatóhelyettes sem. És – mindezt a nehézséget tetézve – ekkor szűnt meg a könyvtár mint önálló gazdálkodó szervezet. Részben önállóan gazdálkodók lettünk, ami megnehezíti az adminisztrációs folyamatokat.

Az igazgatói pályázatot idén februárban írták ki. Amikor a pályáztatás zajlott, megkerestek kollégák, és azt mondták, hogy adjam be. A kollégák másik része kiváráson alapon viselkedett. Hárman pályáztunk.

A megnyugtató az volt, hogy jelentős támogatást kaptam mind a kollégák, mind a szakmai bíráló bizottság részéről. Végül pedig a közgyűlés is nagy többséggel szavazott meg. Minden politikai oldal szakemberként fogadott el. Schreiber Márta nevében is mondhatom, hogy legitim vezetők vagyunk. Ha szakemberként elfogadnak, akkor tudok intézményt vezetni. Egy-két ember, egy-két vezető nem fog tudni irányt mutatni, intézményt működtetni, ha nincs támogatottságuk. Egyben pedig szakmai kihívásnak is tartom ezt a munkát.

– *Szereted a kihívásokat?*

– Igen. Szerintem ehhez a munkához kell egyfajta merészség. Én vállalom azokat a kockázatokat, amik esetleg merésznek tűnnek, de adott esetben mégis a legrovidebb úton a legjobb eredményre vezetnek. Érdekes az is, amikor megéri az ember, hogy meddig mehet el. Hogy ne lóduljon túl azon a ponton, amikor a merészséggel már pont az akaratával ellentétes eredményt ér el.

– *A férfi vezetők után, most nő került az igazgatói székbe. Hogyan éled meg ezt?*

– Nyilván más stílusú egy női, mint egy férfi vezetés. Hozzátenném, hogy bizonyos esetekben akár keményebb is. A gazdálkodási szigor és a törvények betartása, betartatása erős belső fegyelmet igényel. Még akkor is, ha megessék, hogy a kollégákkal éppen nagyon nehéz megértetni, hogy bizonyos lépéseket a törvény előírása miatt meg kell tenni. Akkor sincs könnyű helyzetem, amikor azzal kell szembesülnöm és szembesíteni a munkatársaimat, hogy nem azért kell jobban és többet dolgozni, hogy több legyen a fizetés, hanem azért, hogy megmaradhassunk ennyien.

– *Hogy történt a beilleszkedésed a megyei igazgatók közé?*

– Nagyon jó ez a közösség, ez a szakmai kollégium. A legeslegelejétől befogadtak és segítettek. Tudtam hozzájuk fordulni bármilyen ügyben.

– *És hogyan jellemeznéd a saját könyvtárak közösségét?*

– Praznovszky Mihály sokat tett a közösség formálása érdekében. Tanulmányi kirándulásokat szervezett. Nem kötelező jelleggel, mégis mindig sokan vettek részt rajtuk. Megszervezzük az ünnepeinket. Jó hangulatúak szoktak lenni. A nyugdíjasainkról sem feledkezünk meg. Tavaly ősz óta már negyedik alkalommal találkoztunk, meghívjuk a korábbi kollégáinkat, számítunk tanácsikra, segítségükre. A kollégák többsége negyvenes, ötvenes éveit éli, ők erős, tapasztalt, rutinnal rendelkező munkatársak. Viszonylag kevés a nagyon fiatal kolléga, pedig az is fontos lenne, hogy friss szemlélettel, talán kicsit nagyobb bátorsággal merjünk néha belevágni új feladatokba.

– *A könyvtári projektek közül még mit emelnél ki?*

– Második éve végzünk mozgókönyvtári ellátást három kistérség településein. Nem új ez a feladat a megyei könyvtár számára, hiszen harminc évig 35–37 tagú ellátórendszerrel működtettünk. Új kollégákkal folytattuk, vagy inkább alakítottuk át ezt a feladatellátást, minőségi munkát végzünk. A minőség pedig nagyon fontos, a könyvtár bizalmat, megbecsülést szerez, szakmai hitelét erősíti.

Nagyon fontos részlegeink közé tartoznak az úgynevezett idegen nyelvi részlegek: az Amerikai Kuckó, a GatewayUK, a Goethe Institut által támogatott német nyelvi részleg és a nemrég átadott francia részleg. Veszprém iskolaváros, középiskoláiban és egyetemén, főiskoláján tanulók szívesen használják ki az részlegek által nyújtott lehetőségeket. Nyelvi referenseink megfelelő nyelvtudással rendelkeznek. Támogatom a nyelvtanulást a többi munkatársunk esetében is, nemcsak azért, mert magam is rendelkezem nyelvtanári végzettséggel, angol, valamint német nyelvtudással, hanem valóban hiszem, hogy napjainkban ez már alapkövetelmény a könyvtáros hivatásban.

– *Milyen a könyvtár helyzete a városban? Hogy alakult a kapcsolatok az egyetemi könyvtárral?*

– Könyvtárunk fenntartója a Veszprém Megyei Közgyűlés, Veszprém város 2008-ban ötmillió forinttal járul hozzá a működtetéshez. Regisztrált használóink majdnem hatvan százaléka pedig veszprémi illetőségű. Az egyetemi hallgatók is szívesen veszik igénybe a megyei könyvtár szolgáltatásait az egyetemi könyvtár mellett. Korrekt kapcsolatokat építünk, sőt már készülünk a TIOP „Regionális Tudástár” pályázatára.

– *S végül, a következő öt évre szóló terveidből mondanál néhány szót?*

– Szeretném, ha egy jó közösség formálódna a megyei könyvtárban, nagyon fontosnak tartom, hogy a használók mellett a saját kollégáim is szeressék a könyvtárakat, örömmel jöjjenek be dolgozni nap mint nap. Ehhez természetesen sokat kell tenni nekünk, vezetőknek is. Szakmailag megerősödő megyei könyvtárat szeretnék látni néhány év múlva, hiszen jó kollégákkal, a körülményeket, a pályázatokot jól kihasználva, erre lehet esélyünk.

– *Köszönöm a beszélgetést! És sikereket kívánok igazgatói munkaköröd betöltésében és az egész könyvtári kollektívának.*

(Az interjú az Országos Könyvtári Kuratórium megbízásából 2008. október 1-jén készült.)

Pegán Anita